

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ **Діброва А.Д.**
“ _____ ” _____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри організації
підприємництва та біржової діяльності

Протокол №_6_ від “_14_”_05_2020 р.

Завідувач кафедри

_____ **Ільчук М.М.**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління витратами

Спеціальність	051 Економіка
Освітній ступінь	«Бакалавр»
Факультет	<u>Економічний</u>
Розробники:	доц., к.е.н., Нікітченко Сергій Олександрович (посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Управління витратами

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Спеціальність	051 Економіка	
Освітній ступінь	«Бакалавр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	73	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4, 3 (с.т.)	2
Семестр	7, 5	8
Лекційні заняття	15,30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	15, 30 год.	4 год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3,5 год.	1 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни є набуття знань та навичок про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень.

Завдання дисципліни полягає в тому, щоб розкрити:

- класифікацію і структуру витрат, їх характеристику;
- суть вітчизняних та зарубіжних систем і методів обліку витрат на виробництво та зміст оцінки їх впливу на управління витратами;
- методику управління окремих видів витрат як продуктивного, так і непродуктивного характеру;
- методику калькулювання планової собівартості продукції, робіт і послуг, складання кошторисів непрямих витрат;
- нові підходи до управління виробництвом, в тому числі сучасні технології в галузі виробничого та операційного менеджменту;
- постановку на підприємстві виробничого та операційного планування, включаючи планування і економічне обґрунтування окремих технологічних операцій;
- питання оперативного управління ходом аграрного виробництва, включаючи управлінський виробничий облік, нормативний метод управління та автоматизовані системи підтримки прийняття рішень;
- управління виробничими ресурсами, запасами, логістикою, складським господарством у виробництві;
- управління якістю та впровадженню нових технологій та їх оцінку;
- аспекти маржинальної калькуляції виробничих процесів та використання виробничих ресурсів, які є основою для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері виробництва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: які на підприємстві є витрати, де і як вони формуються, яким має бути їх контроль, як впливати на їх величину; вміти виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат, обчислювати їх величину за видами, місцями та носіями, аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства;

вміти: проводити розрахунок виробничих витрат на основі оцінки технологічних процесів. Розраховувати маржинальну калькуляцію, визначати беззбитковість виробництва продукції, складати бюджет руху грошових коштів.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усь- ого	у тому числі					усь- ого	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління витратами													
Тема 1 Теоретичні основи управління витратами		4	2	2					0,5	0,5			
Тема 2 Сутнісна характеристика виробничих витрат		6	3	3					1	0,5			
Тема 3 Калькулювання собівартості продукції		4	2	2					1	0,5			
Тема 4 Теоретичні основи беззбиткового виробництва		6	3	3					1	0,5			
Разом за змістовим модулем 2	10		5	5					2	1			
Змістовий модуль 2. Напрями удосконалення управління витратами													
Тема 5 Управління витратами в довгостроковому періоді	4	2	2						1	1			
Тема 6 Вибір системи управління витратами залежно від типів переробних підсистем	4	2	2						1	0,5			
Тема 7 Управління Активами підприємства	2	1	1						0,5	0,5			
Тема 8 Управління витратами при бюджетуванні на підприємстві													
Разом за змістовим модулем 3	10		5	5					2,5	2			
Усього годин									6	4			

4. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місце управління витратами в системі управління виробництвом.	2
2	Економічна суть, значення і завдання управління витратами	2
3	Функції, методи та принципи управління витратами	2
4	Поняття і характеристика витрат на виробництві продукції, склад виробничих ресурсів	2
5	Класифікація та структура виробничих витрат	2
6	Об'єкти та методи калькулювання собівартості, оперативно-календарне планування, прогнозування урожайності	2
7	Прогнозування собівартості продукції та методи її обчислення	2
8	Кошториси підрозділів підприємства, розподіл витрат між виробництвами	2
9	Управлінський облік і звітність як елементи контролю витрат, методи вивчення поведінки витрат	2
10	Нормативний метод управління витратами, стимулювання економії ресурсів	2
11	Сутність і передумови аналізу системи «витрати – випуск – прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень, показники ефективності управління витратами	2
12	Оптимізація виробничої діяльності за критерієм витрат, напрями підвищення ефективності управління витратами	2
13	Управління виробничими запасами і матеріальними потоками	2
14	Управління фінансовими витратами	2
15	Управління інвестиційними витратами	2

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання

1. Який економічний зміст категорії витрат?
2. Поясніть відмінність між поняттями виробничі витрати, валові витрати та собівартість?
3. Для чого необхідно розрізняти вичерпані (спожиті) та невичерпані (неспожиті) витрати в обліку?
4. З чим пов'язаний поділ витрат на ті, що включаються до собівартості продукції, і ті, що відносяться до витрат звітного періоду?
5. Які витрати відносять до основних виробничих витрат?
6. З чим пов'язаний поділ витрат на прямі та непрямі? Наведіть приклади.
7. Який принцип покладено в основу класифікації витрат?
8. Як класифікують витрати за видами діяльності?
9. Перерахуйте відомі вам елементи витрат?
10. Чому класифікація витрат за статтями та елементами не задовольняє вимог управління?

- 11.Що таке конверсійні витрати?
- 12.Для чого необхідно враховувати можливі втрати?
- 13.Які витрати вважаються релевантними, а які нерелевантними?
- 14.Від чого залежить контролюваність витрат?
- 15.Який метод обліку витрат потрібно застосовувати в індивідуальному і дрібносерійному виробництвах складних виробів, а також під час виконання дослідних, експериментальних, ремонтних та інших робіт?
- 16.Який метод обліку фактичної собівартості потрібно застосовувати при масовому та серійному виробництві різноманітної й складної продукції, яка складається з великої кількості деталей і вузлів?
- 17.Який метод обліку фактичної собівартості потрібно застосовувати в умовах безперервного і, як правило, стислого технологічного процесу або ряду послідовних виробничих процесів, кожний з яких або група яких складають окремі самостійні переділи (фази, стадії) виробництва?
- 18.Що є основою для обчислення фактичної собівартості випущеної продукції при нормативному методі обліку?
- 19.Коли визначається фактична собівартість одиниці виробів або робіт при використанні позамовного методу?

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Факультет економічний

ОКР «Бакалавр»

Кафедра організації агробізнесу

Дисципліна «Управління витратами»

Викладач Нікітченко С.О.

«Затверджую»

Завідувач кафедри _____ Ільчук М.М.

«__» _____ 2019 р.

Білет №

Питання:

1. Система витрат залежно від типу виробництва.

2. Аналіз беззбиткового виробництва.

1. Об'єктом управління витратами є

1	функції обліку і аналізу витрат	3	господарська діяльність підприємства з погляду здійснення витрат
2	функції прогнозування і планування витрат	4	функції мотивації та організації

2. Білет методу «директ-костинг» може базуватися на врахуванні у собівартості продукції:

1	тільки прямих витрат	3	змінних витрат і продуктивної частини контрольованих витрат
2	усіх змінних витрат	4	правильними є всі попередні відповіді

3. До основних методів розроблення норм і нормативів належать

1	розрахунково-аналітичний метод	3	досвідно-статистичний метод
2	факторний метод	4	правильними є відповіді 1), 3

4. До стабільних норм і нормативів належать

1	норми витрачання праці, матеріалів	3	ставки обов'язкових відрахувань, ставки оподаткування
2	норми амортизації	4	правильними є відповіді 1), 2)

5. Функція обліку охоплює операції

1	спостереження та ідентифікації	3	вимірювання та реєстрації
2	регулювання	4	правильними є відповіді а), в)

6. Нижньою межею ціни на продукцію підприємства може бути:

1	виробнича собівартість	3	собівартість за змінними витратами
2	повна собівартість	4	правильними є відповіді 2, 3

7. Виробництво продукції певного виду в поточному (короткому) періоді є доцільним, якщо показник маржинального прибутку для неї:

1	перевищує постійні витрати	3	набуває додатного значення
2	рівний нулю	4	перевищує змінні витрати

Якщо ціна реалізації становить 3400 грн/т, собівартість 1 центнера – 265 грн з часткою змінних витрат у 65 %. Планова урожайність 85 ц/га на площі 110 га

8. Визначити - мінімальну урожайність кукурудзи на зерно

9. Мінімальну площу посіву

10. Мінімальну кількість реалізованої продукції

6. **Методи навчання.** В процесі навчання використовуються наступні методи: словесні методи - розповідь-пояснення, бесіду, лекцію; наочні методи - ілюстрація, демонстрація; практичні методи: вправи, навчальна праця, практичні роботи, реферати.

7. **Форми контролю.** Іспит.

8. **Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. з табл. 1.

Оцінка національна	Рейтинг студента, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	0 – 59

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Методичне забезпечення

Методичні вказівки щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Управління витратами» для студентів денної та заочної форм навчання за напрямом 6.030504– «Економіка підприємства»

10. Рекомендована література

– основна:

1. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 131 с.
2. Давидович І. С. Управління витратами: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 320 с.
3. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. За ред. М.М. Ільчука, Л.Я. Зрібняка – Вінниця, Нова книга. – 2014. 456 с.

4. Гринова В.М. Організація виробництва. К.: Знання. 2009. – 682 с.
5. Березівський П.С. Організація виробництва в аграрних формуваннях. – К.: Центр навчальної літератури. 2005. – 560 с.
6. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. За ред. Л.Я.Зрібняка, М.М. Ільчука. К – НАУ. – 2004, 304 с.
7. Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур. Харків: ХДТУСГ. 2001. - 173 с.
8. Хруцкий В.Е., Сизова Т.В., Гамаюнов В.В. Внутрифирменное бюджетирование: Настольная книга по постановке финансового планирования. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 400 с.
9. Ільчук М.М., Ібатуллін Ш.І., Нікітченко С.О. Виробничий менеджмент в аграрній сфері. – К., 2011 р., 120 с.

– допоміжна:

10. Господарський кодекс України, Голос України, 14 березня 2003 р.
11. Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України”. Голос України, 7 вересня 2004 р.
12. Закон України “Про господарські товариства”. Голос України, 11 жовтня 1991р.
13. Закон України “Про фермерське господарство” // Урядовий кур’єр , 28 серпня, 2003 р.
14. Закон України “Про особисте селянське господарство”. Урядовий кур’єр, 11 червня 2003 р.
15. Закон України “Про внесення змін до закону “Про оренду землі”, Урядовий кур’єр, 5 листопада 2003 р.
16. Закон України “Про оплату праці”. Голос України 25 жовтня 1995 р.
17. Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію”. // Голос України.- 13 серпня 1997р.
18. Земельний кодекс УКРАЇНИ // Сільський час, 16 листопада 2001 р.
19. Економічний довідник аграрника. В.І. Дробот, Г.І. Зуб., М.П. Кононенко та ін. / За ред. Ю.Я. Лузана, П.Т. Саблука. – К.: “Преса України”, 2003. – 800 с.
20. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджено Наказом Міністерства аграрної політики України 18.05.2001 р., № 132.
21. Методичні рекомендації по складанню бізнес-плану розвитку сільськогосподарського підприємства. - К.: Мінагрополітики України АПК, 2001. - 260 с.
22. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2002. - 280 с.
23. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник. - К.: КНЕУ, 2010. - 372 с.
24. Семенова Г.В. Производственный менеджмент в основном производстве: Учеб. пособие. /ВолгГТУ, Волгоград, 2000. - 61 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Економічна сутність управління витратами підприємства - <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3681>
2. Управління витратами підприємства - http://pidruchniki.com/16330826/finansi/upravlinnya_vitratami_pidpriyemstva
3. Функції управління витратами підприємства - http://pidruchniki.com/1272020453085/finansi/funktsiyi_upravlinnya_vitratami_pidpriyemstva
4. Управління витратами - <http://metod.onat.edu.ua/ru/metod/download/718/ua>
5. Управління витратами підприємства - <http://www.ipdo.kiev.ua/files/articles/but7.pdf>